

УДК 331.2

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ДОХОДІВ В УКРАЇНІ

Благой В.В., Кулієвич М.Я.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

У статті розглянуто проблеми низьких доходів українців в останні роки. Встановлено, що проблема низьких доходів набуває ознак системності та характеризується поглибленням із року в рік. Аналітично обґрунтована наявність низьких доходів. Визначено фактори, що впливають на появу проблеми. Запропоновано основні шляхи подолання низьких доходів в Україні.

Ключові слова: середня заробітна плата, мінімальна заробітна плата, прожитковий мінімум, реальна заробітна плата.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Одним з найбільш вагомих факторів занепаду економіки країни залишається низьке економічне становище її громадян. Аналіз рівню доходів населення має важливе значення для економіки країни в цілому. Він надає уяву про загальний стан добробуту населення, задоволеності потреб, тощо. В умовах економічної нестабільності, та збройних конфліктах на території України, це питання набуває особливого значення. На основі аналізу доходів, країна формує пріоритетні напрямки, щодо подальшого розвитку країни. А отже, підвищення рівня доходів, забезпечує підвищення рівня життя в країні, що в свою чергу, є однією з передумов досягнення сталого економічного розвитку. Усе вище вказане обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень. У наукових працях проблеми низьких доходів та соціальної захищеності знайшли своє відображення у працях таких вчених, як В.Г. Галанець, С.І. Дем'яненко, О.А. Біттер, У.Я. Садова, В.Г. Черевко та інші.

Цілі статі. Метою даного дослідження є висвітлення проблем низьких доходів в Україні, визначення причин та формування напрямків її вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У програмах розвитку ООН зазначено, що будь-яка країна в період свого економічного розвитку, вперш за все, має створювати сприятливі умови, для кращого життя свого населення. В умовах сучасної економічної не-

Таблиця 1
Середній курс долару в Україні, з 2011-2017 рр.

Рік	Середній курс долару	Темп приросту відповідно до 2011 року, у %
2011	7,95	-
2012	7,99	1,005
2013	7,99	1,005
2014	11,8	1,48
2015	21,8	2,74
2016	25,5	3,2
2017	26,6	3,3

Джерело: побудовано авторами на основі [1]

стабільності, та воєнних конфліктів на території України, життя українців, а саме їх економічне становище поступово йде на спад, про що свідчать офіційні дані.

Для отримання більш точніших результатів, аналіз економічних показників доходів населення, також буде проводитися в міжнародній валюті, а саме в доларах (табл. 1)л

Згідно даних табл. 1 бачимо, різке зростання долару за весь аналізований період, так у 2017 році порівняно з 2011, курс долару виріс на 18,65 грн, або у 3,3 рази, що є негативним явищем для країни.

За допомогою даних держстату, можемо проаналізувати зміну динаміки зміни заробітної плати за останні роки, у грн., та у доларовому еквіваленті. (рис. 1).

Згідно даних (рис. 1), бачимо різке зростання заробітної плати за аналізований період в грн

Рис. 1. Зміна середньої заробітної плати в Україні з 2011-2017рр, у грн, та у \$

Джерело: побудовано авторами на основі [2]

еквіваленті, так розмір заробітної плати збільшився на 4456 грн, або у 2.6 рази в порівнянні з 2011 роком. Але беручи до уваги швидке зростання долару, спостерігаємо значне падіння заробітної плати, так у 2017 році порівняно з 2011, вона спала на 66\$.

Якщо порівняти середні заробітні плати в Європі з Україною, згідно с даними глобальної бази даних – «Numbeo», то наша країна залишається аутсайдером (рис. 2).

Аналіз тенденції змін індексів реальної і номінальної заробітної плати дасть змогу включити рівень цін на товари та послуги, а саме інфляцію (табл. 2).

Таблиця 2

Тенденція змін реальної і номінальної заробітної плати

Рік	Номінальна заробітна плата, до попереднього року, %	Реальна заробітна плата, до попереднього року у %	Зміна темпів зростання (зниження) реальної та номінальної заробітної плати
2011	116,8	108,7	-8,1
2012	114,4	114,2	-0,2
2013	108,1	109,3	1,2
2014	105,7	93,9	-11,8
2015	117,6	77,3	-40,3
2016	120,3	106,2	-14,1
2017	140,4	119,6	-20,8

Джерело: побудовано авторами на основі [4]

Згідно табл. 2, спостерігаємо значну різницю між реальної і номінальної заробітної плати саме у 2015 р., яка склала (-40,3). Чим менша різниця між реальної і номінальної, тим краще, адже більшу кількість товарів та послуг можна забезпечити відповідною зарплатнею.

Виявлена динаміка свідчить про те, що різке зростання середньої заробітної плати спричини-

ло зріст курсу валют, цін на товари та послуги, що є негативним явищем для нашої країни.

Одним із основних впливів держави на рівень оплати праці в країні здійснюється через встановлення та регулювання мінімальної заробітної плати. Мінімальна заробітна плата виступає у ролі державного гаранта.

За допомогою даних держстату, можемо проаналізувати тенденцію зміни мінімальної заробітної плати за останні роки.

Як бачимо, за аналізований період мінімальна заробітна плата зросла на 2259 грн, але у доларовому еквіваленті вона залишалась не змінною. Навіть такий великий стрибок не покращив ситуацію, адже поряд с ростом мінімальної заробітної плати, підвищувався і курс долару.

Не менш важливим, для оцінки доходів є прожитковий мінімум, який є державним стандартом, на підставі якого визначаються соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів.

Аналізуючи дані, ми бачимо поступове збільшення прожиткового мінімуму у грн., але у доларовому еквіваленті він йде на спад.

Отже, основними причинами зниження доходів та показників соціального захисту населення в Україні є:

- знецінення національної валюти (Україна є імпортозалежною країною, а отже значно підвищились ціни на імпортовані товари);
- прискорення девальвації гривні та темпів зростання інфляції (підвищення цін на усі товари та послуги);
- податкові фактори (впровадження військового збору);
- озброєний конфлікт на території України;
- низький рівень життя в країні;
- значне підвищення комунальних платежів.

Висновки. Проведене дослідження свідчить про те, що доходи українців і соціальна захищеність є дуже низька. Найскладнішим етапом виявився перехід з 2013 до 2014 року, коли українська економіка зазнала тяжкого удару, це було зумовлене швидким зростанням долару, та по-

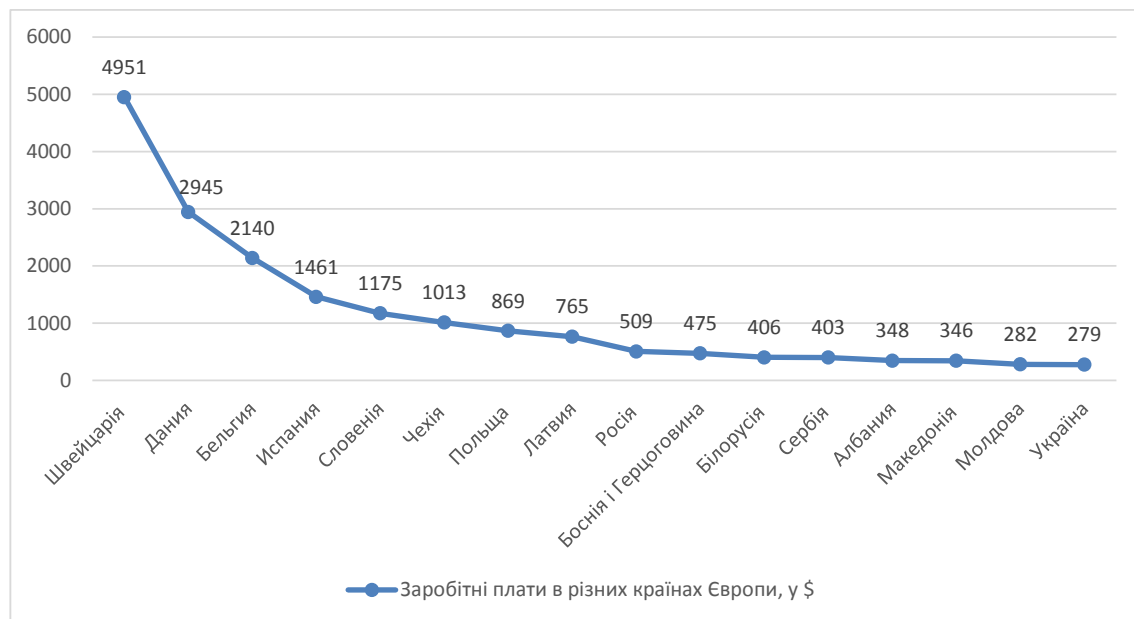
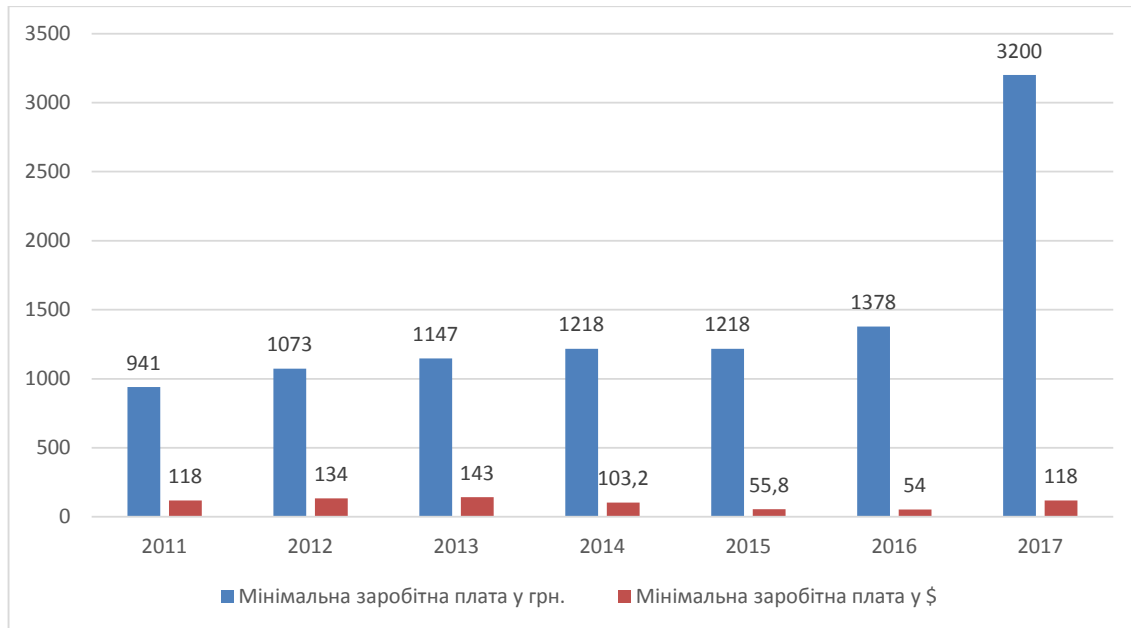

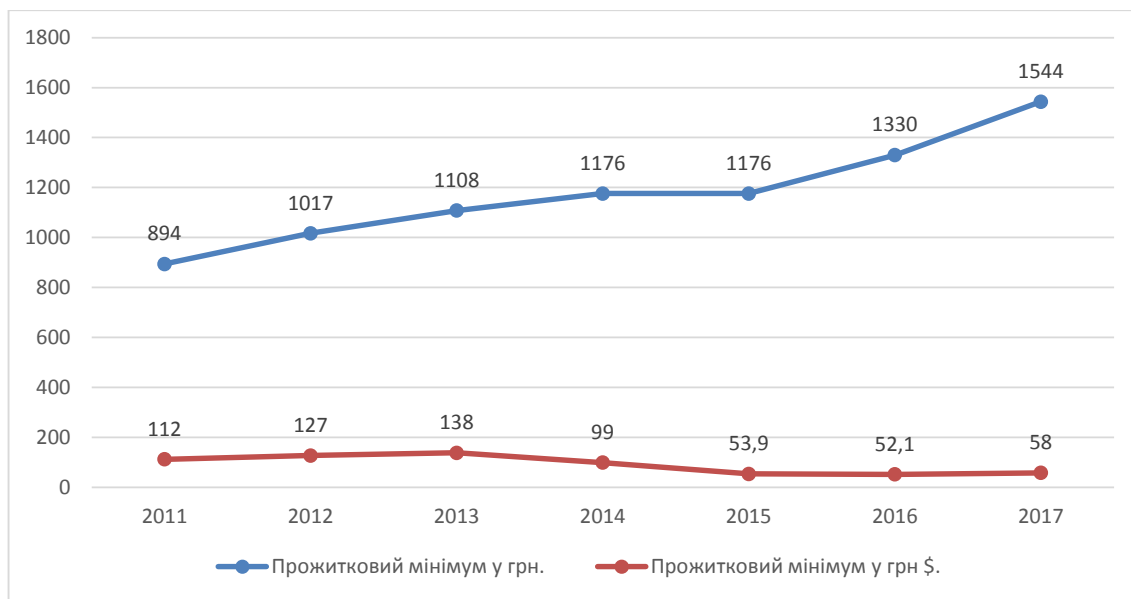
Рис. 2. Порівняльний аналіз заробітних плат в Європі та в Україні в 2018 р., у \$

Джерело: побудовано авторами на основі [3]

Рис. 3. Зміна мінімальної заробітної плати в Україні, станом на 1 січня відповідного року, у грн та у \$

Джерело: побудовано авторами на основі [1; 4]

Рис. 4. Зміна прожиткового мінімуму в Україні, в грн та у \$

Джерело: побудовано авторами на основі [1; 4]

явою озброєного конфлікту на території України. В останні роки український уряд зорієнтувався на розвиток економіки на шлях до Європи, але як свідчать офіційні дані, українські зарплати більш схожі до зарплат африканських країн.

А отже, в нашій державі проблема низьких доходів набуває ознак системності та характеризується поглибленням із року в рік, про що свідчить аналіз статистичних даних. Тому виникає необхідність рішучих дій з боку держави, щодо подолання цієї проблеми.

На основі виявлених проблем, можна запропонувати основні шляхи подолання даної проблеми:

1) Подолання корупції в цілому (для надання усім працюючим особам справедливого і рівного шансу на отримання престижної роботи).

2) Розробка та впровадження програм доступного житла для усього населення (починаючи з молодих сімей, студентів).

3) Зміна прожиткового мінімуму відповідно до реальних потреб населення.

4) Розробка ефективної політики зайнятості на ринку праці, спрямованої на зменшенню безробіття в країні, та забезпечення населення робочими місцями.

5) Розробка системи пенсійного забезпечення на засадах рівності та справедливості.

6) Вдосконалення податкової системи, з метою зменшення рівня тіньової економіки в країні.

7) Розробка та впровадження державних соціальних програм спрямованих на фінансове забезпечення громадян.

Список літератури:

1. Архів середнього курсу долару. URL: <https://net.dn.ua/money/stat.php>.
2. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Глобальна база даних. URL: https://www.Numbeo.com/cost-of-living/country_price_rankings?displayCurrency=USD&itemId=105&region=150.
4. Фінансовий портал Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/>.

Благой В.В., Кулиевич М.Я.

Харьковский национальный университет строительства и архитектуры

ИССЛЕДОВАНИЕ УРОВНЯ ДОХОДОВ В УКРАИНЕ**Аннотация**

В статье рассмотрены проблемы низких доходов украинский в последние годы. Установлено, что проблема низких доходов приобретает признаки системности и характеризуется углублением из года в год. Аналитически обоснована наличие низких доходов. Определены факторы, влияющие на появление проблемы. Предложены основные пути преодоления низких доходов в Украине.

Ключевые слова: средняя заработная плата, минимальная заработная плата, прожиточный минимум, реальная заработная плата.

Blagoy V.V., Kulievich M.Ya.

Kharkiv National University of Construction and Architecture

RESEARCH INCOME LEVEL IN UKRAINE**Summary**

The article deals with the problems of low incomes of Ukrainians in recent years. It is established that the problem of low incomes acquires signs of systemic character and is characterized by deepening from year to year. The low income is analytically grounded. The factors that influence the emergence of the problem are identified. The main ways of overcoming low incomes in Ukraine are proposed.

Keywords: average wage, minimum wage, living wage, real wages.